

Geografija slobodnog vremena. Neki aspekti istraživanja

and Take it Easy!

- „Učenik razlikuje i analizira mjesta i prakse provođenja slobodnog vremena te njihove posljedice u prostoru.“

Što je slobodno vrijeme?

- “Slobodno vrijeme široka je i promjenjiva kategorija i njegovih definicija ima mnogo” (Pavlič, 2001.).
- Slobodno vrijeme je vremenski odsjek koji preostaje nakon normalnog radnog perioda (Vidulin Orbanić, 2008.).
- Slobodno vrijeme jest skup aktivnosti kojima se pojedinac svojevolarno bavi te se tako odmara ili zabavlja, povećava razinu svoje informiranosti, razvija svoje sposobnosti, a sve to u vrijeme u kojima nema ostalih poslovnih, obiteljskih ili društvenih obaveza (Dumazedier, 1967.)

- Slobodno vrijeme definira se kao vrijeme u kojem pojedinac ne radi niti se školuje, već se odmara i zabavlja, pri čemu sam bira aktivnosti koje ga vesele, opuštaju i ispunjavaju (Kuhar, 2007).
- Slobodno vrijeme jest ono vrijeme u danu koje čovjeku ostaje izvan posla, obavljanja fizioloških i higijenskih potreba i spavanja, u kojem osoba nema nikakvih obaveza, već sama izabire aktivnosti kojima će se baviti i gdje će se njima baviti, bez posljedica. (Lešnik, 1982.)

Relax and Take it Easy!

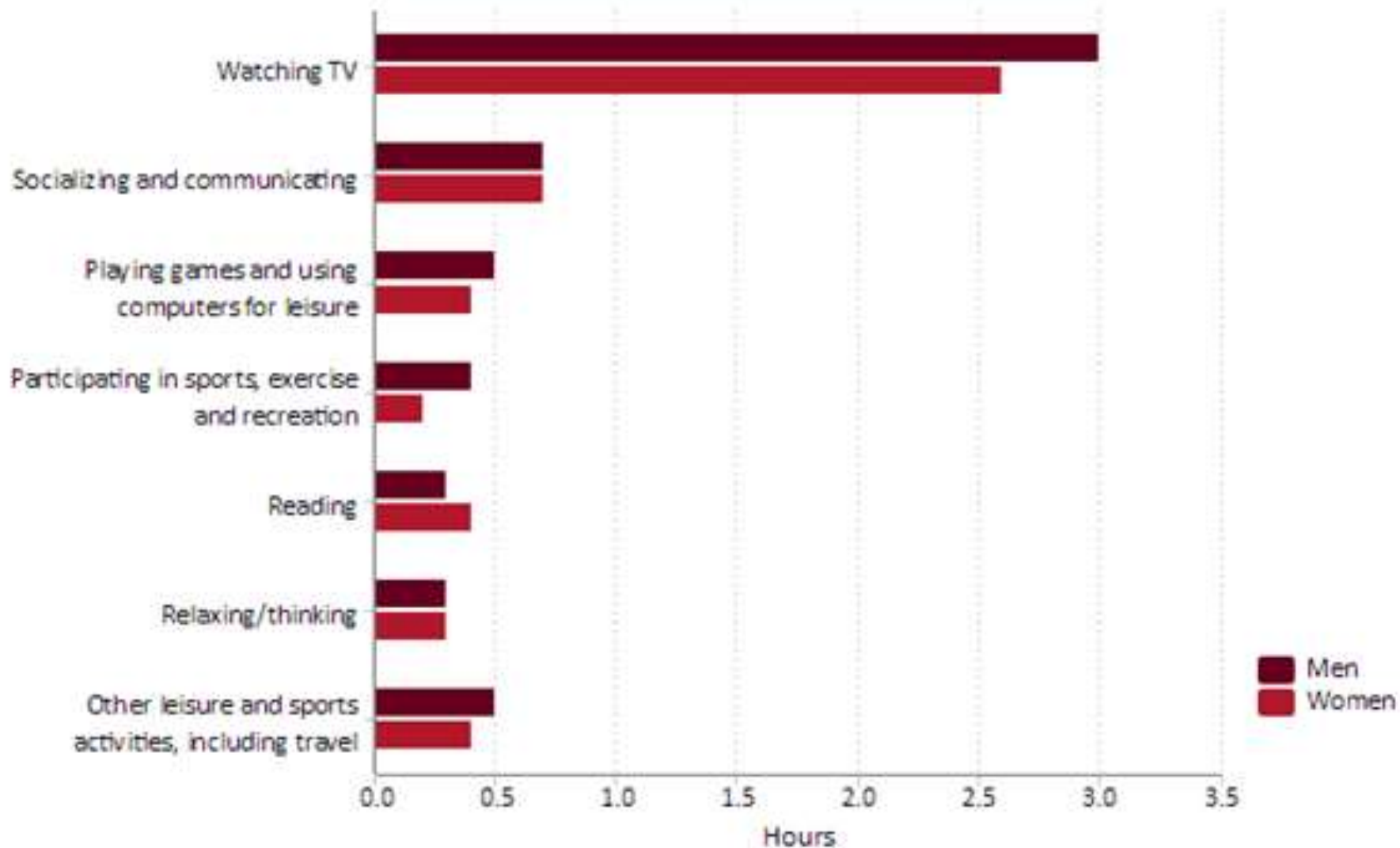
- Europsko udruženje za slobodno vrijeme i rekreaciju razlikuje:
 - Slobodno vrijeme u užem smislu – ono koje sami organiziramo
 - Slobodno vrijeme u širem smislu – sve vrijeme koje ne provodimo ostvarujući ekonomski benefit.
- Problem prijevoda i značenja
 - “Rejai” – leisure – potrošačka aktivnost odlaska na odmor ili u tematski park koja podrazumijeva financijski izdatak (Iwasaki i dr.)

Zašto?

- Funkcije slobodnog vremena:
 - Odmor
 - Razonoda
 - Razvoj osobnosti
- Dimenzije slobodnog vremena (J. Mansvelt)
 - Slobodno vrijeme kao vrijeme odmora
 - Slobodno vrijeme kao vrijeme za aktivnost
 - Slobodno vrijeme kao iskustvo
 - Slobodno vrijeme kao oblik ponašanja
- Ekonomska, socijalna, politička i kulturna funkcija.

Faktori provođenja slobodnog vremena

- Demogeografske karakteristike
 - Spol
 - Pretpostavka – muškarci imaju više slobodnog vremena od žena.
 - Dob
 - Pretpostavka - s dobi prikupljamo iskustvo, stvaramo mrežu socijalnih kontakata, razvijamo preferencije i životni stil.

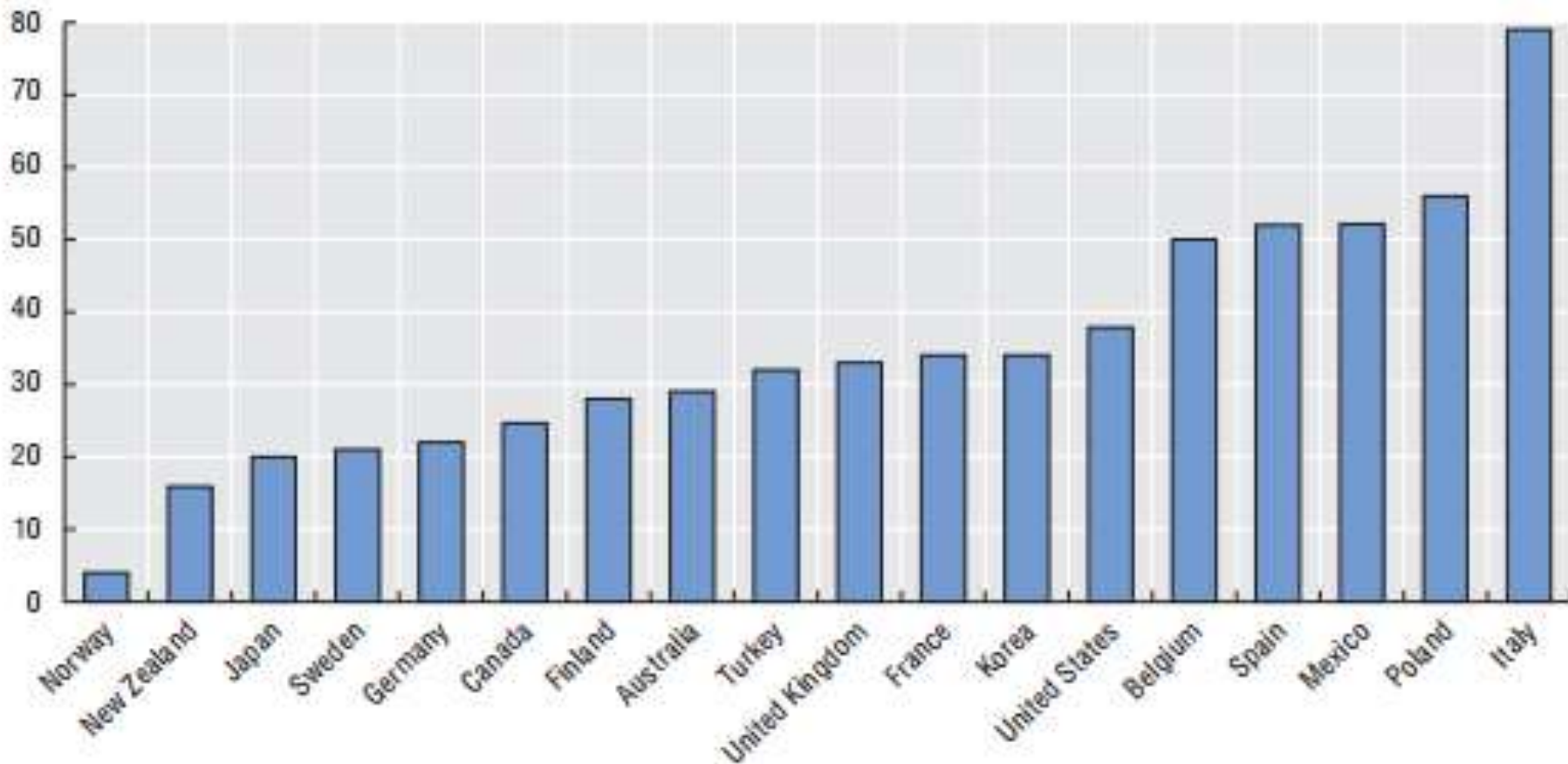

Sl. Aktivnosti tijekom slobodnog vremena u danu prema spolu 2014. godine

Izvor: U.S. Bureau of Labor Statistics

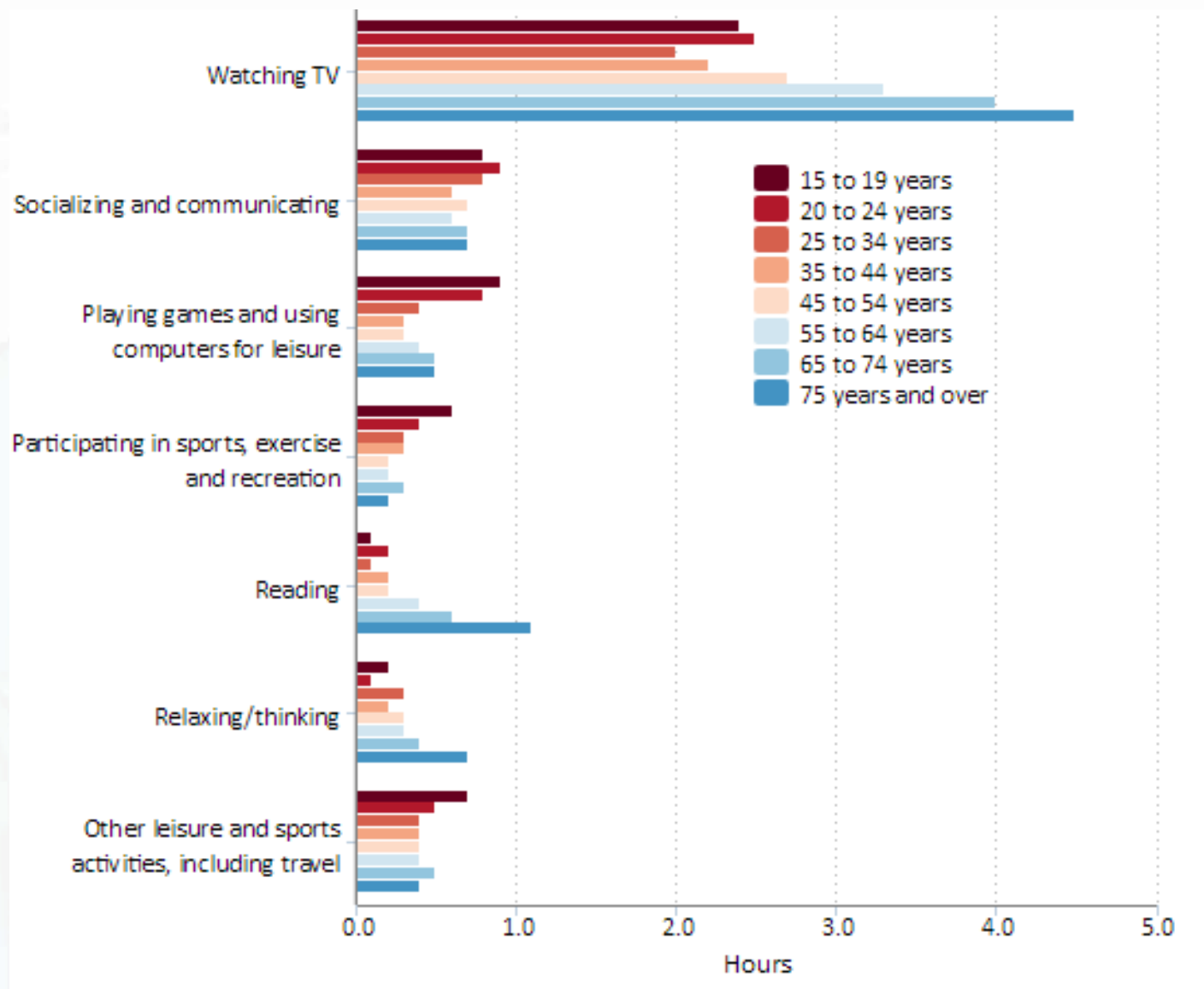
* Gledanje TV-a čini više od 50% aktivnosti u slobodnom vremenu.

Relax and Take it Easy!

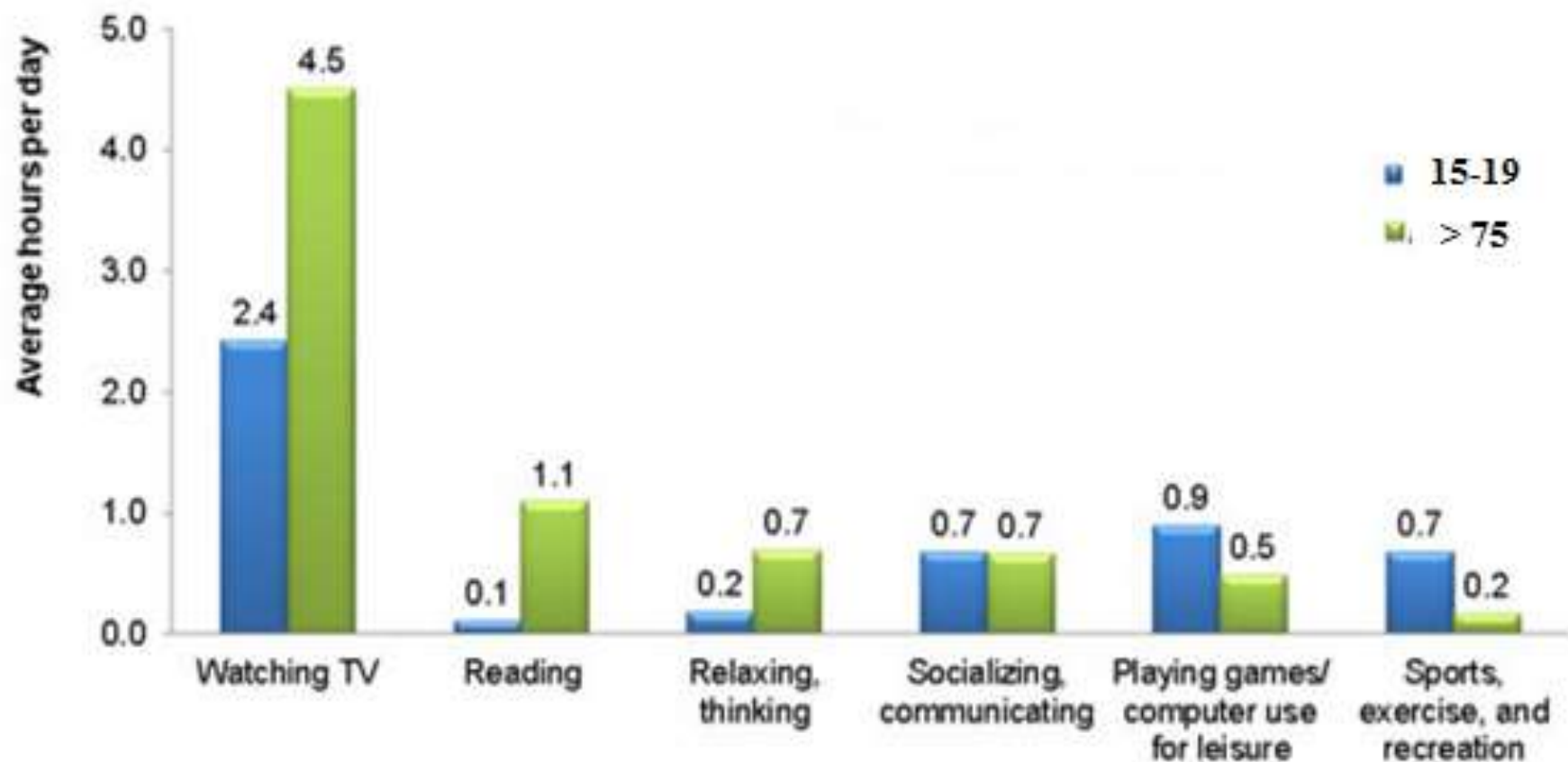
Sl. Razlika između količine slobodnog vremena u užem smislu između muškaraca i žena u odabranim zemljama

Izvor: OECD, 2014.

Sl. Aktivnosti tijekom slobodnog vremena u danu prema dobi 2014. godine

Izvor: U.S. Bureau of Labor Statistics

Sl. Aktivnosti tijekom slobodnog vremena u danu prema dobi u dobnim skupinama 15-19 i stariji od 75 godina

Izvor: U.S. Bureau of Labor Statistics

Relax and Take it Easy!

- Socioekonomske karakteristike
 - Pretpostavka - pripadnost pojedinoj socioekonomskoj skupini utječe na način provođenja slobodnog vremena. (Schiffman i Lazar Kanuk).
- Životni ciklus

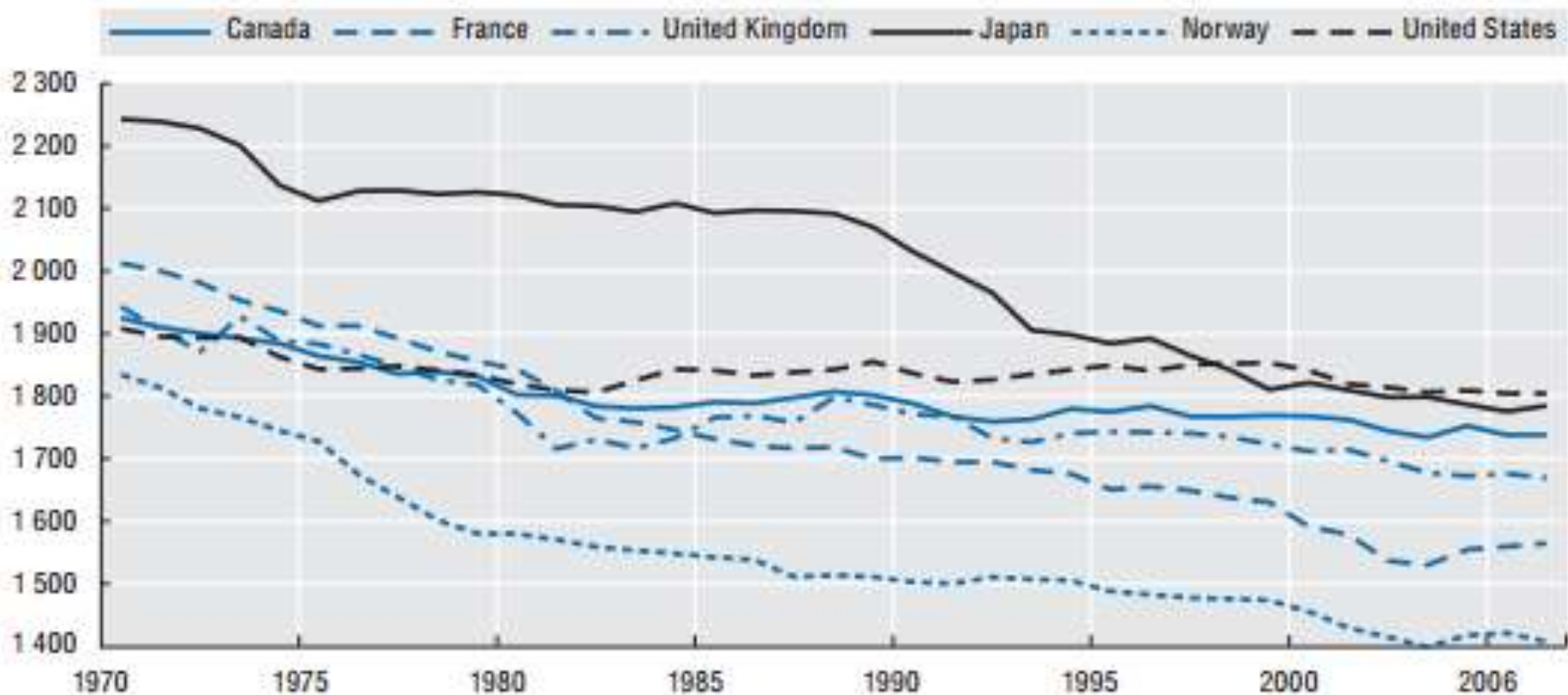
Kratka povijest slobodnog vremena

- Slobodno vrijeme postoji od kad postoji društvo.
- Slobodno vrijeme postoji “oduvijek” – tragovi pojave različitih načina provođenja slobodnog vremena.
- “Slobodno vrijeme je vrijeme bez posla nužno kao preduvjet za sreću.” (Aristotel).

- Industrijska revolucija – mehanizacija – Porast produktivnosti – komodifikacija.
- Jačanje sindikata i pritisak za reguliranjem radnog vremena.
 - 1844. British factory act – radni dan odraslih 12 sati, djece 6,5 sati.
 - 1880. Berlinska konferencija o radnom vremenu
 - 1919. I. konferencija ILO-a – radni tjedan traje 48 sati.
 - 1935. konferencija ILO-a . Radni tjedan 40 sati.
- 1860. 69,7 sati → 1910. 54,9 sati → 1919. 48 sati
→ 1935. 40 sati

Relax and Take it Easy!

Sl. Kretanje broja radnih sati u odabranim državama od 1970. do 2010. godine

Izvor: OECD 2014.

Tab. Broj radnih sati i sati slobodnog vremena godišnje u odabranim zemljama 2014.

Država	Broj radnih sati	Broj sati slobodnog vremena	Država	Broj radnih sati	Broj sati slobodnog vremena
Australija	1733	7027	Mađarska	1889	6872
Austrija	1590	7170	Italija	1536	7124
Belgija	1461	7299	Norveška	1290	7470
Češka	1754	7006	Poljska	1806	6954
Danska	1367	7393	Švedska	1386	7374
Francuska	1459	7301	Ujedinjeno Kraljevstvo	1530	7230
Njemačka	1478	7282	SAD	1896	6864

- Produljenje očekivanog trajanja života.

Tab. Očekivano trajanje života pri rođenju 2012. godine

Muškarci		Žene	
Država	Očekivana životna dob	Država	Očekivana životna dob
Island	81,2	Japan	87
Švicarska	80,7	Španjolska	85,1
Australija	80,5	Švicarska	85,1
Izrael	80,2	Singapore	85,1
Singapore	80,2	Italija	85
Novi Zeland	80,2	Francuska	84,9

Izvor: Svjetska banka, 2016.

Proučavanje slobodnog vremena

- Theory of leisure class – Thorstein Veblen (1899.)
 - Provođenje slobodnog vremena odlika je i pokazatelj bogatstva i socijalnog statusa.
 - Potrošnja je beskoristan proces u kojemu bogati, pretjerano troše izvore, počevši od novca pa do slobodnog vremena, kako bi demonstrirali svoj društveni status pred društvenom zajednicom.

- Sociološka i psihološka istraživanja naglasak stavljaju na odnos ličnosti i slobodnog vremena.
- Ekonomsko-socijalna istraživanja orijentirana su na objektivne uvjete pojedinca i njegov odnos prema slobodnom vremenu.
- Medicinske znanosti bave se utjecajem bavljenja slobodnim aktivnostima na psihofizičko stanje.
- Prometne znanosti bave se utjecajem prometa i razvijenosti prometne mreže na provođenje slobodnog vremena.

A gdje je geografija?

- Sociolozi značajnu pažnju posvećuju proučavanju revolucije socijalnog vremena u odnosu na rad, no da su geografi spori u analizi geografskih posljedica tih promjena. (D. C. Mercer, 1970, Geography)
- „Slobodno vrijeme i dalje nažalost zanemareno područje istraživanja u geografiji.“ (Butler, 2004.)

- Geografija pridonosi proučavanju slobodnog vremena proučavajući lokacije provođenja slobodnog vremena, dostupnost, distribuciju te utjecaj sociodemografskih karakteristika stanovništva na provođenje slobodnog vremena.
- Dugo vremena geografi su slobodno vrijeme promatrali isključivo s aspekta turističke geografije.
- Danas se geografija slobodnog vremena, kao i slobodno vrijeme gleda puno šire uzimajući u obzir socijalni i prostorni kontekst.

Relax and Take it Easy!

- **Geografija slobodnog vremena** je geografska znanstvena disciplina koja proučava odnos između slobodnog vremena i ostalih društvenih praksi i ponašanja, prostore slobodnih aktivnosti te prostorne obrasce (distribucije i manifestacije) ljudskog ponašanja u slobodno vrijeme.

- Urbana geografija
 - Odvajanjem mjesta rada od mjesta stanovanja te mjesta provođenja slobodnog vremena, usporedo s rastom urbanizacije dolazi do otvaranja prostora za organizirano provođenje slobodnog vremena.
 - Uređuju se parkovi, otvaraju sportske dvorane, kafići, klubovi.
 - Promjena prostorne i funkcionalne strukture grada.
- Prometna geografija
 - Prometna povezanost i dostupnost u velikoj mjeri određuju načine provođenja slobodnog vremena.

- Kulturna geografija
 - Diversifikacija slobodnog vremena te sve veće povezivanje slobodnog vremena s iskustvom
- Ekonomska geografija
 - Sve veća komercijalizacija slobodnog vremena.
 - Slobodno vrijeme i potrošnja danas su dvije temeljne sile koje oblikuju suvremeno društvo sa svim svojim društvenim, ekonomskim i geografskim posljedicama komercijalizacije slobodnog vremena (B. Dodson).

Teme istraživanja u sklopu geografije slobodnog vremena

- **Geografija slobodnog vremena** proučava odnos između slobodnog vremena i ostalih društvenih praksi i ponašanja, prostore slobodnih aktivnosti te prostorne obrasce (distribucije i manifestacije) ljudskog ponašanja u slobodno vrijeme.
- Opseg tema je vrlo promjenjiv.
- Pojam slobodnog vremena mijenja svoj smisao i funkciju te ga treba promatrati unutar određenog društveno-povijesnog konteksta.

Promjenjivost provođenja slobodnog vremena

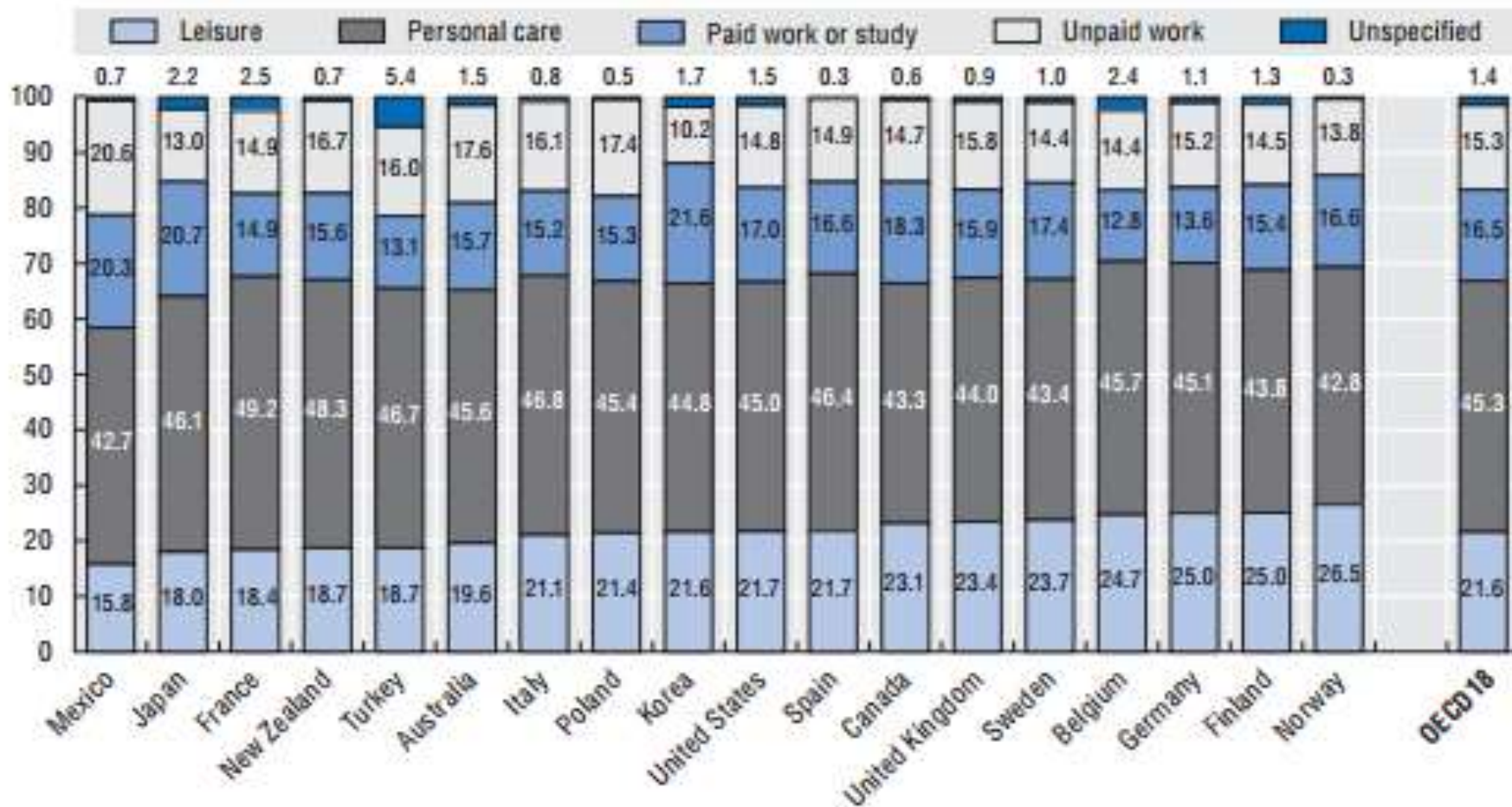
- Kraj 19. / početak 20. stoljeća
 - Industrijalizacija
 - Urbanizacija
 - Parkovi, prvi sportski objekti, sportsko-rekreacijska društva, robne kuće
 - Unifikacija slobodnog vremena
 - “Tko će naučiti radnike kako provoditi svoje slobodno vrijeme?”

- Nakon 1970-ih.
 - Trgovački centri
 - Tematski parkovi
 - Komercijalizacija slobodnog vremena.
 - “Vrijeme je novac. Vrijeme dokolice ili slobodno vrijeme moguće je unovčiti. (Polić i Poliće, 2009.)
- Nova geografija slobodnog vremena – teme tematski parkovi, trgovački centri i ulice, sportski objekti i događanja ali i virtualno provođenje slobodnog vremena. (Gardiner, Matthews, 2000).

Primjeri istraživanja

- Istraživanje provođenja slobodnog vremena OECD-a 2014.
 - Istraživanje je provedeno u 18 zemalja OECD-a
 - Ispitanici stariji od 15 godina
 - Vrijeme u danu podijeljeno je u nekoliko segmenata:
 - Plaćeno vrijeme
 - Neplaćeno vrijeme (čišćenje kućanstva, kupovina, briga o djeci)
 - Vrijeme za osobnu njegu (spavanje, prehrana, odlazak liječniku ili frizeru)
 - Slobodno vrijeme
 - Ostalo vrijeme

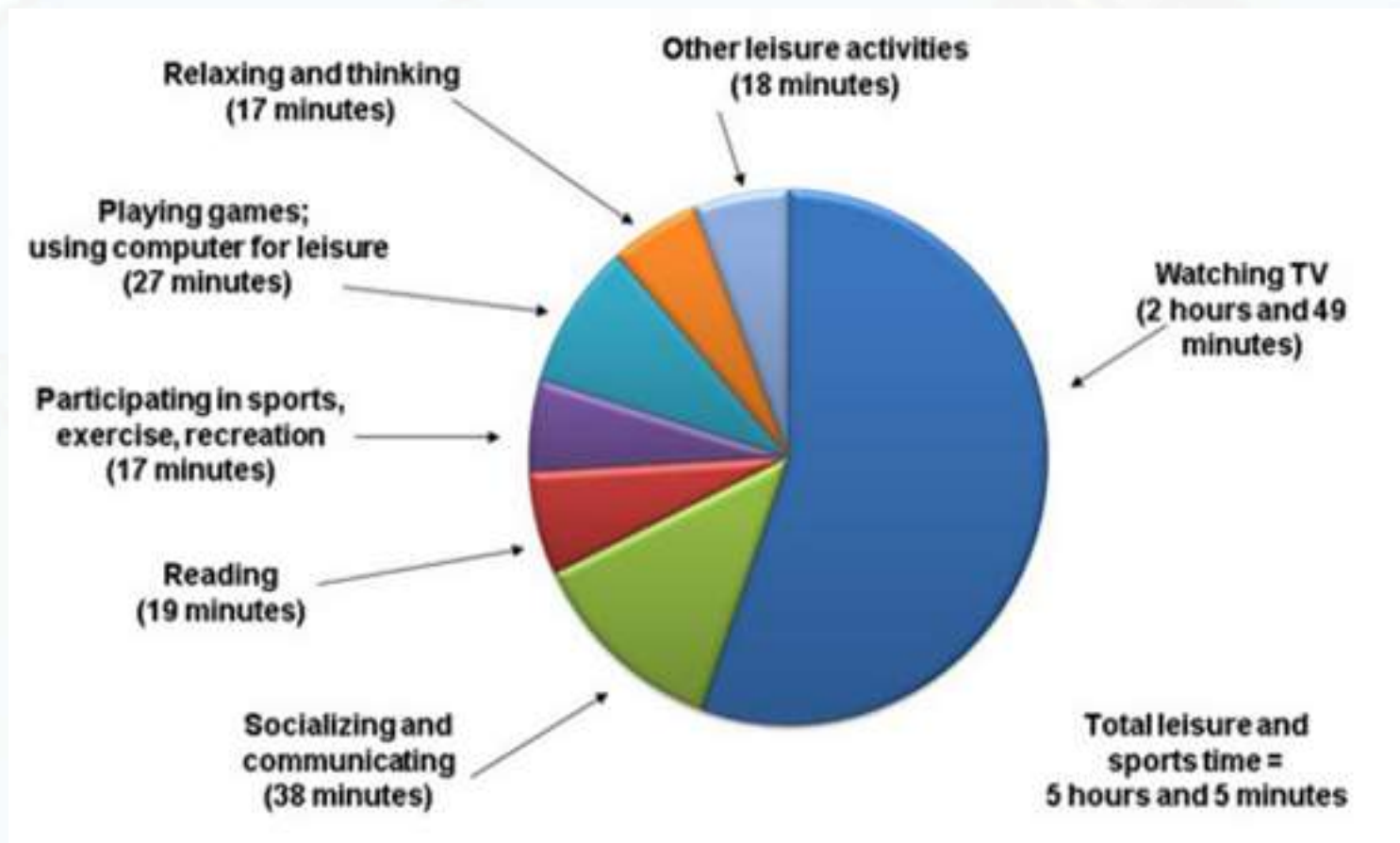
Relax and Take it Easy

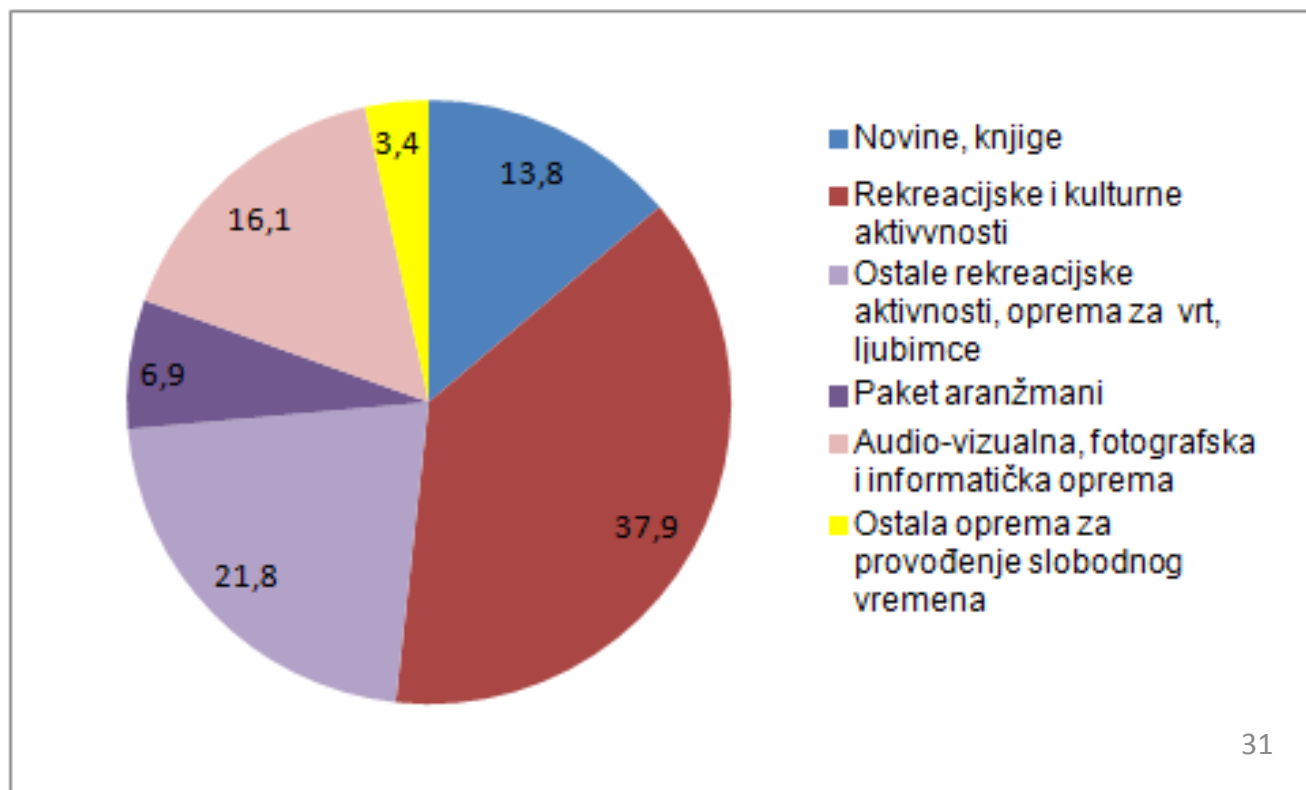
Sl. Raspodjela vremena u danu

Izvor: OECD

- Istraživanje provođenja slobodnog vremena u SAD-u
 - Istraživanje je proveo zavod za statistiku 2014. godine
 - Obuhvaća ispitanike starije od 15 godina

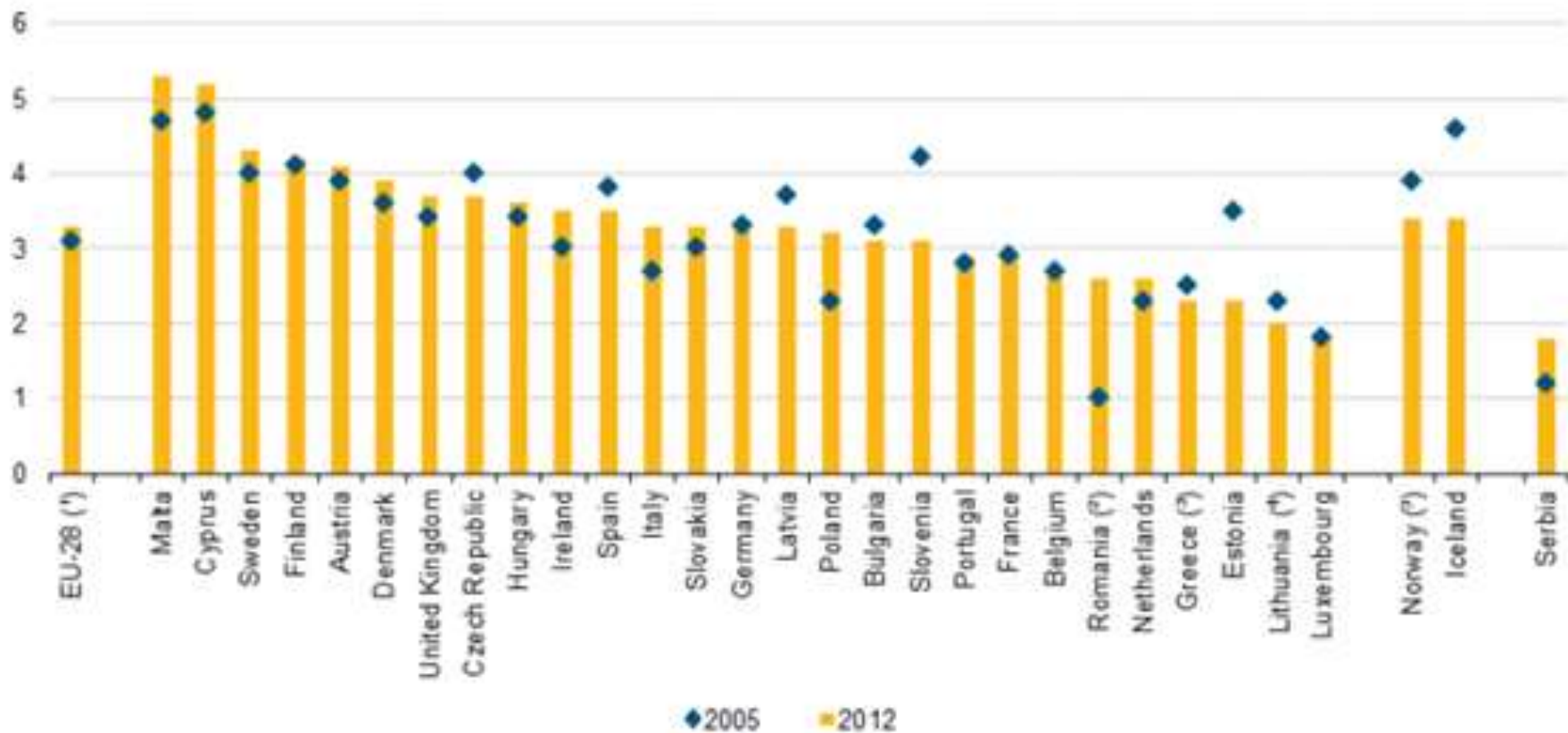

- Istraživanje kvalitete života u odabranim državama Europske unije
 - Istraživanje je proveo EUROSTAT, 2012.
 - Tema: slobodno vrijeme i socijalni odnosi kao element kvalitete života
 - Pregled korištenja vremena i bavljenja rekreativnim i kulturnim aktivnostima te izdvajanja za iste
 - Naglasak je na komercijalnom aspektu slobodnog vremena

Sl. Udio potrošnje na Slobodno vrijeme i Kulturne usluge
Izvor: EUROSTAT 2014.

Relax and Take it Easy!

Sl. Izdvajanja za rekreacijske i kulturne aktivnosti u odabranim državama EU 2005. i 2012. godine

Izvor: Eurostat

- Istraživanje utjecaja korištenja društvenih mreža na način provođenja slobodnog vremena.
- Istraživanje provedeno među učenicima 5.-8. razreda u Rijeci
- Analiziran je utjecaj posjedovanja ili neposjedovanja FB profila na način provođenja slobodnog vremena
- Rezultati:
 - 44% ispitanika dnevno provede > 2 sata na FB
 - 37,9 % da FB pozitivno utječe na njihovu komunikaciju s prijateljima
 - 9,6% smatra da se manje druži s prijateljima ali ima više informacija o njima

- Istraživanje provođenja slobodnog vremena među studentima UniZg
 - Najsveobuhvatnije istraživanje provođenja slobodnog vremena na uzorku od 2500 mladih i 1000 studenata.
 - Usporedba načina provođenja slobodnog vremena 1999. i 2004. godine
 - Utjecaj socioekonomske strukture ispitanika na provođenje slobodnog vremena.

- Istraživanje potrošačkih navika srednjoškolaca Zaboka i Samobora
 - Istraživanje provedeno u SŠ Zaboka i Krapine
 - Istražuju mjesta i načine provođenja slobodnog vremena
 - Studenti 2. godine studija geografije i povijesti
 - Rektorova nagrada 2016. (K. Mak i V. Dumić)

Relax and Take it Easy!

